

Van Stehouwer naar 'Bommelstein'

Kasteel (de) Nederhorst in Nederhorst den Berg werd in 1970 gekocht door ondernemer Jan Jonker en is inmiddels eigendom van de naar zijn overleden echtgenote vernoemde Harmine Woltersstichting. In de dertiende eeuw stond hier al een kasteel. Aanvankelijk heette dit Horst, maar omdat bij Rhenen een kasteel stond dat Hogerhorst

*Adri den Boer,
redacteur*

*DHC-bezoek aan het
bijgebouw in 2006 ...*

*... en vitrine-
inspectie daarbij
door DHC-voorzitter
Herman Quee.*

heette, werd kasteel Horst voortaan Nederhorst genoemd. Het toont weer dat hoogteverschillen vergaande gevolgen kunnen hebben. Toonders Studio's benutte na 1970 jarenlang een deel van het kasteel. Vanwege de associatie met het slot van Toonders hoofdperson Heer Bommel wordt het kasteel in de volksmond ook wel Bommelstein genoemd. In de directe omgeving van het kasteel is door de ANWB zelfs een gemarkeerde wandeling uitgezet met de naam 'Bommelstein-route'.

De Harmine Woltersstichting beheert diverse verzamelingen in eigendom en bruikleen. Zo bevindt zich in een bijgebouw ook een collectie geodetische instrumenten en curiosa, verkregen van Jan Stehouwer, werkzaam bij het Kadaster, donateur en lid van een inventariserende werkgroep van de stichting De Hollandse Cirkel (DHC). Over zijn verzameling van toen 200 instrumenten en attributen is reeds eerder gepubliceerd. Bezoek aan kasteel Nederhorst is alleen op afspraak mogelijk. Zo'n afspraak vond bijvoorbeeld plaats bij het afscheid van projectleider Jan Schut van de DHC-werkgroep Inventarisatie Geodetische Instrumenten op 3 februari 2006.

Peilmerkstenen

Te zien zijn naast vitrines met instrumenten onder meer ook peilmerkstenen en een meetpunt. Na ze ook te hebben opgemeten beschreef Stehouwer ze deels al in het, in 2007 beëindigde, personeelsblad van de vroegere Directie Gelderland van het Kadaster. De foto met de peilmerkstenen toont links een AP-steen met groef van 36 x 24 x 12 cm. 'Jammer genoeg is in het exemplaar van deze foto geen hoogtemaat aangebracht', zo schreef Stehouwer met spijt bij zijn opname en hetzelfde geldt dus voor het linker exemplaar op deze foto. Boven de lijn staat wel '...el' en '...dm', wat weer een fraai negentiende-eeuws voorbeeld is van het gebruik van de naam el voor de meter. In de andere steen is de hoogtetekst '10.080 Meter boven NAP' gebeiteld. Deze steen met de afkorting NAP van Normaal Amsterdams Peil is dus van na de eerste Nauwkeurigheidswaterpassing van 1875-1885. Stehouwer vermeldde dat

de steen afkomstig was van een boerderij uit de omgeving van Zutphen (Bronsbergen).

Hoogovens

Een trottoirtegel met gat komt uit IJmuiden. Deze was te danken aan een zwager van Stehouwer. Hij schreef: 'Het meetpunt bestaat uit een tegel van 30 x 30 x 8 cm, met keurig in het midden een rond gat om een jalon te kunnen plaatsen. De bovenkant heeft een roodbruine kleur. Boven het gat staat 'MEETPUNT', er onder staat met grote letters KNHS, wat de afkorting is van Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken.' Deze NV werd opgericht in 1918 en is thans onder de naam Corus een dochteronderneming van staalproducent Tata Steel uit India, zie www.staal90.nl. De unieke steen is ook niet aanwezig in het echt bestaande Hoogovensmuseum, zie www.sieho.nl.

Dat de Hoogovens een eigen landmeetkundige dienst had was in het DHC-tijdschrift al eerder aan de orde.

Slot

Van de museale collectie Stehouwer in kasteel Nederhorst bezit deze verzamelaar zelf uiteraard voldoende, analoge, documentatie, maar die is nog niet opgenomen in de databank Historisch Geodetisch Instrumentarium op de webstek van de stichting De Hollandse Cirkel. Zoeken op 'Nederhorst' levert daar nog alleen een inwinningsacces-

soire (lamphouder en lamp) op uit de collectie 'TUD Kanaalweg' met de opmerking: 'Behoort bij instrument in kasteel Nederhorst den Berg'. Misschien helpt deze bijdrage om althans die merkwaardige verwijzing enigszins te kunnen plaatsen....

Meetpunt KNHS.

Peilmerkstenen.

OLD SURVEYORS...

Uit de webstek www.surveyhistory.org/surveyors_in_advertising1.htm blijkt dat landmeters en hun kennelijk vlotte imago in de USA voorkwamen in advertenties voor kleding, transport, constructie, voedsel/gezondheid, drank/tabak en natuurlijk in een categorie 'diversen'.

Soms komt het gezocht over, maar dat geldt natuurlijk niet voor een ook presente wervingsposter voor (militaire) vakgenoten!

Adri den Boer

